

Energietransitie in de Betuwse Bloem

Eric Poot, Wageningen UR Glastuinbouw

Energietransitie

- Landelijk niveau (Nederland)
  - Energie infrastructuur: Landelijke grids aardgas en electra
  - Kennis: landelijke energietransitie (schoon en zuinig / KaE)
- Regionaal niveau (Betuwse Bloem)
  - Energie: “kralen rijgen”, thermal grids, biomassa infrastructuur
  - Kennis: Multisectoraal kenniscentrum Randwijk
- Lokaal niveau
  - Energie: clusteren “kralen”, aardwarmte
  - Kennis: projectleiders, adviseurs
- Bedrijfsniveau
  - Energie Besparen, Efficiency, Duurzame bronnen
  - Kennis: praktijknetwerk Gelderland

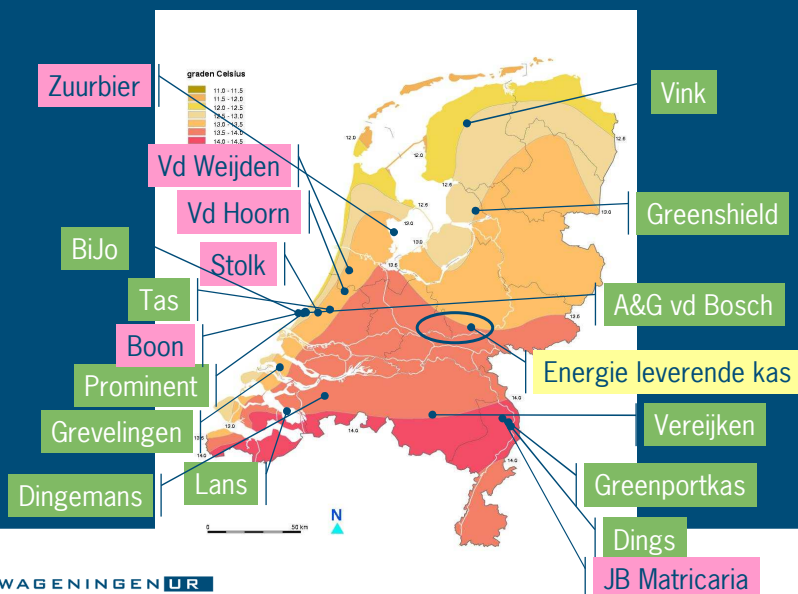
Landelijke energietransitie glastuinbouw

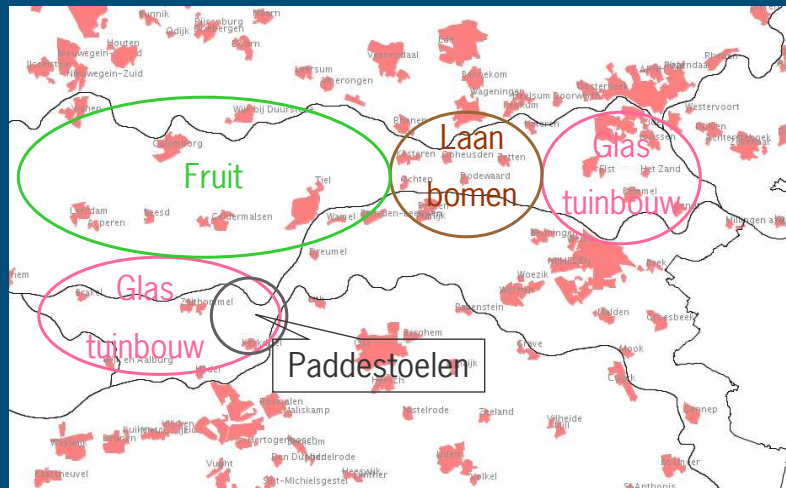
- MJAE (1994 - 2001)
  - 50% hogere energie efficiency in 2000 tov 1980
  - Gehaald door WKK (2/3) en teelt (1/3)
- Schone & Zuinige Agrosectoren / Kas als Energiebron
  - Tot 2020 ieder jaar 2% hogere E-efficiency
  - In 2020 45% reductie CO2 emissie tov 1990
  - In 2020 20% duurzame energie
  - Energieneutraal bij nieuwbouw
  - Levering electra en warmte
  - Economisch rendabel
- 7 transitiepaden

Bedrijven betrokken bij KaE

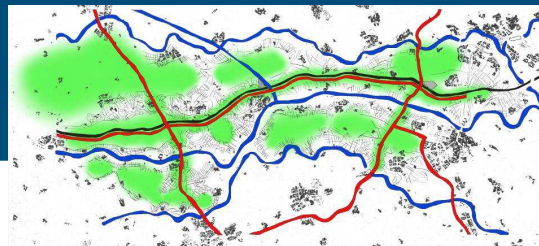

Betwuse Bloem

Karakteristieken Betwuse Bloem

- Tuinbouw:
  - Fruit; (Laan)Bomen; Paddenstoelen; Glastuinbouw
- Productie en handel
- Logistiek: diverse modaliteiten oost - west
- Landschap: rivierenlandschap: dijken, oeverwallen, kommen, ...

Energie vraag en aanbod tuinbouw BB

- Energievraag
  - Oa glastuinbouw, champignons, koelcellen fruit
  - Warmte, Koude, Electra, CO₂
- Duurzame Energiebronnen (potentie):
  - Snoei en resthout boom- en fruitteelt
  - Champost, gewasresten glastuinbouw
  - Aardwarmte
  - Overige duurzame bronnen (niet specifiek tuinbouw): PV, wind

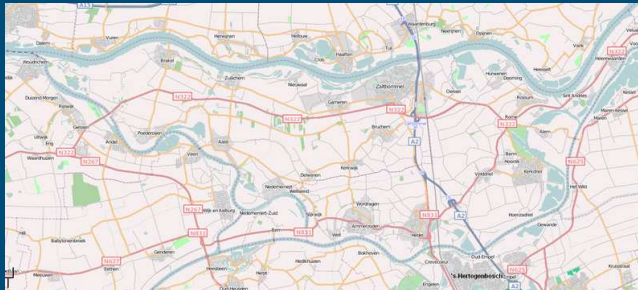

Glastuinbouw: KAN (Bergerden)

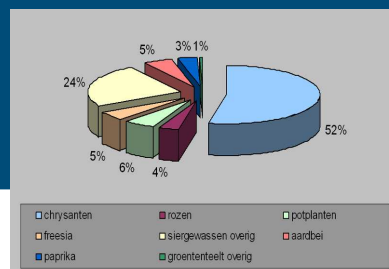

- Nieuw gebied (2004), nog in ontwikkeling
- Collectieve voorzieningen energie & water
- Energielevende Kas
- Mix groenten – planten – bloemen
- Plannen oa aardwarmte, biomassa

Glastuinbouw: Bommelerwaard

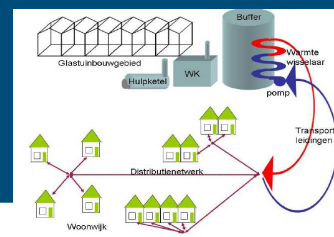
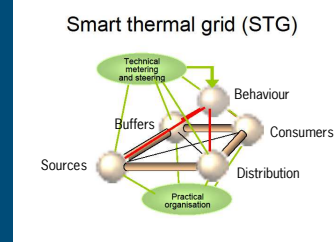

- Reconstructiegebied
- Voornamelijk sierteelt (chrysant)

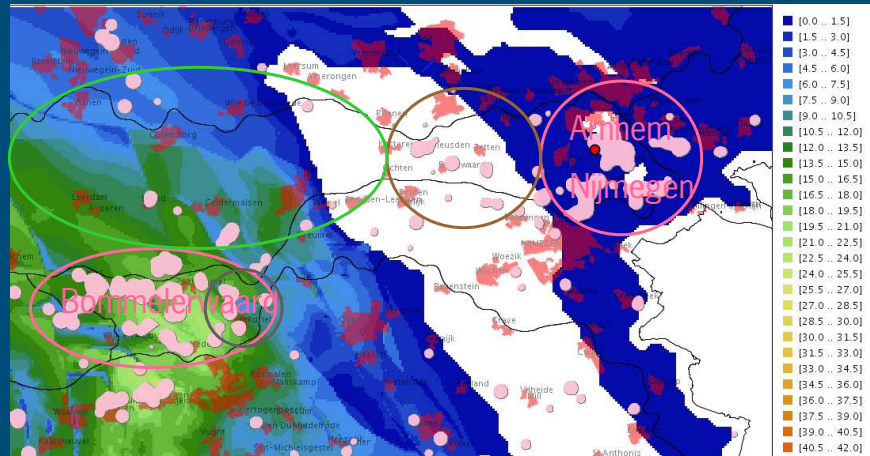

Energie: grid

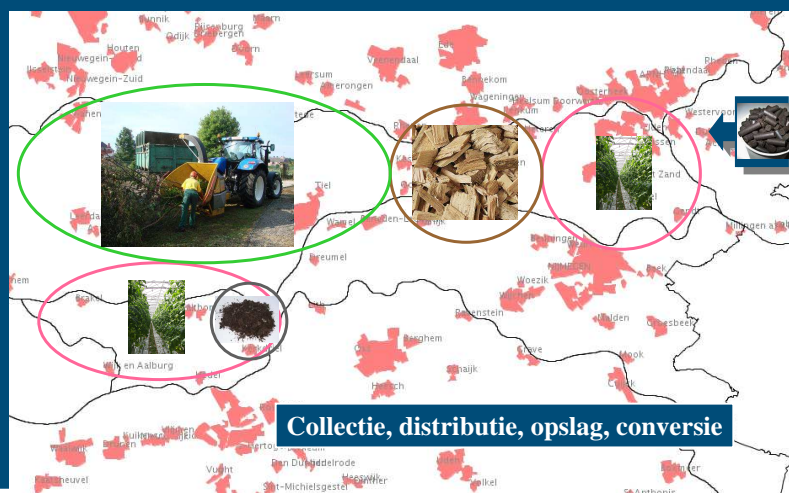
- Verbinding tussen diverse bronnen en gebruikers, tuinbouw en niet-tuinbouw
- Elektra
  - Landelijk grid
- Warmte/koude:
  - Transporteerbaar, maar duur en kleine afstanden (max 2 km voor laagwaardig tot 20 km voor hoogwaardig)
- “smart thermal grids”
- Distributienet, cascadering (exergie), buffering, management, bemetering
- CO₂

Aardwarmte (bron: ThermoGIS - TNO)

Biomassa

Biobrandstoffen

- Local-for-local
- Hoofdroutes:
  - Verbranding resthout
  - Biogas uit natte agrofood stromen
- Grote volumes
  - Eisen aan opslag/ buffer en aan- en afvoer logistiek
- Biogas:
  - kwaliteit en stabiliteit
  - CO₂ bemesting & ongewenste componenten (NO_x, ethyleen)
  - Emissies uit stookinstallaties (BEMS)
- Droge biomassa / Hout
  - Pelleteren, vergassen, pyrolyse, bioraffinage, torrefactie, HTU

Energiepotentie reststromen tuinbouw in BB

- Glastuinbouw: nihil
- Paddestoelen: champost weinig perspectief (KEMA)
- Fruit: snoei- en resthout
- Laanbomen: snoei- en resthout

Energie potentie houtige reststromen BB

		Laanbomen	Appel	Peer +overig
Oppervlakte	ha	1300	2240	2960
restafval	ton ha ⁻¹ jaar ⁻¹	2.5		
snoeihout			7.5	4.5
rooihout bovengronds			4.1	2.4
rooihout ondergronds			2	1.2
totaal	ton ha ⁻¹ jaar ⁻¹	3,250	30,464	23,976
vochtgehalte	%	50	50	50
Energie inhoud	GJ/ton	8.4	8.4	8.4
Energiepotentie	GJ/Jaar	27,300	255,898	201,398
Warmtebehoefte glastuinbouw	m3/m2/jaar	45	45	45
	GJ/ha/jaar	14,243	14,243	14,243
Potentie te verwarmen oppervlakte glas	ha/jaar	2	18	14

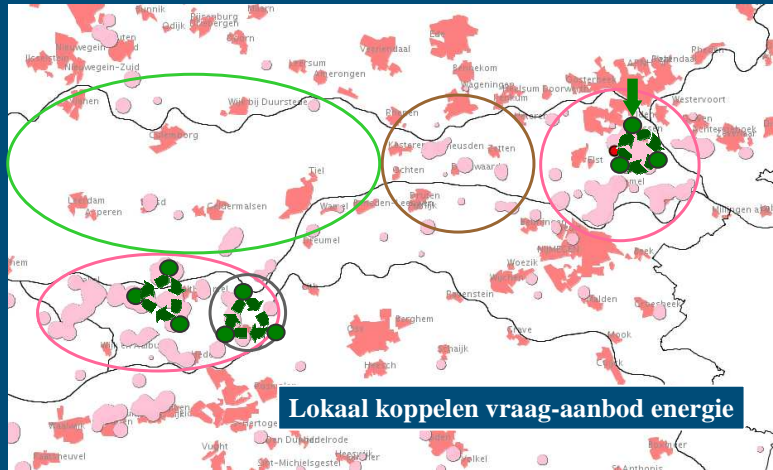
Warmte waarde rest- en snoeihout

- Om aardgas (€ 0,20 per m³) te vervangen:
  - Er gaat $(1000/31,65) = 31,5$ m³ gas in een GJ
  - Een ton hout heeft een warmte inhoud van 8,4 GJ
  - "Warmte waarde" hout: $31,5 * 8,4 * € 0,20 = € 53 / \text{ton}$

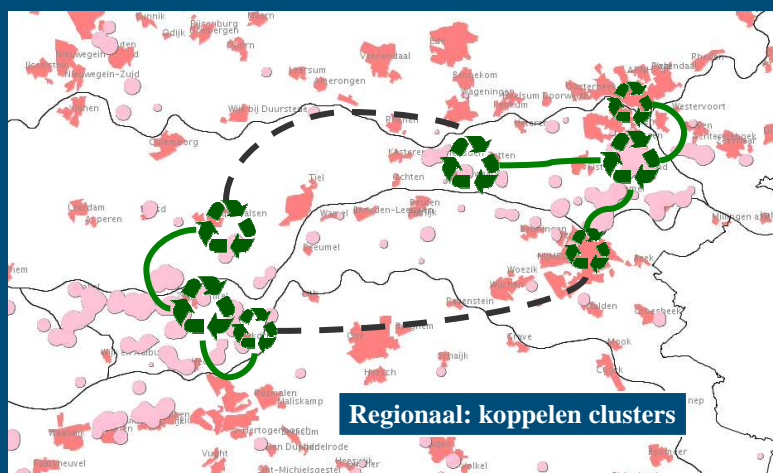

Clustering: “kralen”

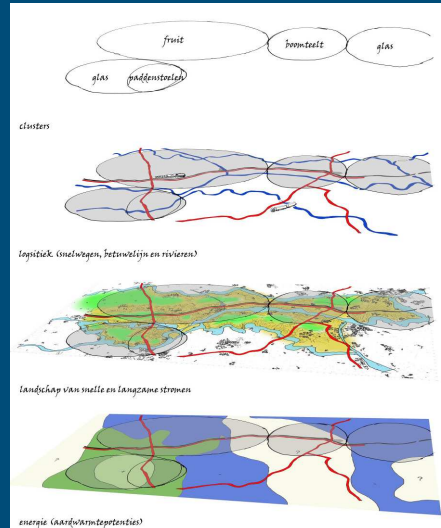
Zo klein als mogelijk, niet groter dan noodzakelijk

Clusters verbinden: “kralen rijgen”

Landschap, logistiek & energie

Vragen

- Kloppen aannames en redeneringen?
- Wat vindt u van de visie?
- Ziet u kansen?
- Wie gaat ermee aan de slag?
- Wat is er nog nodig?

Wageningen UR Glastuinbouw

Innovaties vóór en mét de glastuinbouw

© Wageningen UR

